

Швець, Т.А. Особливості становлення поняття «професійна майстерність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів» [Текст] / Т.А. Швець // Педагогічний альманах: наук. видання. Вип.13.[Редкол. В.В. Кузьменко та ін.] - Херсон: РІПО, 2012.- С.210-204.

УДК 373.211.24:371.15

Т.А.Швець

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ»

Автор статті аналізує ключові аспекти специфічної діяльності педагогічних кадрів у дошкільних установах, характеризує поняття «професійна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу», на основі педагогічних праць видатних педагогів.

Ключові слова: дошкільна освіта, вихователь дошкільного навчального закладу, професіонал, професійна майстерність.

Постановка проблеми. Сучасна педагогічна наука має у своєму арсеналі багато дефініцій поняття «професійна майстерність», що звернені на особливості роботи вчителів. Але сучасність потребує чіткого окреслення зазначеного поняття, що визначає особливості професійної діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів. Це необхідно для вирішення головної проблеми вищої школи, а саме напрямку «дошкільна освіта», формування професійної майстерності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. Шляхи вирішення означеної проблеми - звернення до вже відомих визначень «професійної майстерності» педагогічного спрямування, та формулювання специфічних особливостей професійної майстерності щодо діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів, для поліпшення організації процесу навчання студентів зазначеного напрямку педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головною проблематикою педагогічних досліджень є виділення таких понять, як «професіоналізм»,

«педагогічний професіоналізм», «педагогічна майстерність» (К. Ушинський, П. Каптерев, А.К. Маркова І.Я. Зязюн,), процес становлення професійної майстерності у майбутніх фахівців (В.О. Сухомлинський, Ш.О. Амонашвілі, В.О. Сластьонін, Є.С.Барбіна), окреслення особливостей формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (А.С. Макаренко, Т.І. Поніманська, Н.В. Гавриш, А.А. Люблінська, Л.П. Загородня).

Виокремлення поняття «професійна майстерність вихователів дошкільних навчальних закладів» є основою. Для становлення якісно нового процесу навчання у вищих навчальних закладах за напрямком дошкільної освіти.

Мета статті: проаналізувати педагогічну літературу щодо становлення поняття «професійної майстерності», та на базі його виокремити специфічне поняття, котре характеризує педагогічну діяльність вихователів дошкільних навчальних закладів.

Реалізація поставленої мети вимагатиме розв'язання таких **завдань:**

- 1) висвітлення ключових питань щодо становлення поняття «професійна майстерність»;
- 2) здійснення аналізу педагогічних робіт А.С. Макаренко, що стосуються становлення майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти;
- 3) охарактеризувати психологічні показники становлення професійної майстерності за психологічними працями А.К. Маркової;
- 4) виокремлення поняття «професійна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу».

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з досліджуваної проблеми, розглянемо поняття «професіоналізм», «професіонал», «педагогічна майстерність» у контексті професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Поняття «професіоналізм» сформувалося в 70-80-х роках ХІХ століття (К. Ушинський, П. Каптерев та інші). У сучасній науці цим терміном позначають: по-перше, високий рівень готовності до педагогічної діяльності; по-друге, здатність педагога на високому рівні здійснювати педагогічну діяльність, виявляючи свій особистісний інтелектуальний потенціал і творчі здібності у своїй діяльності (І. Багаєва, Н. Гузій, А. Деркач, І. Зязюн, Ю. Кулютін, М. Кухарев, А. Маркова, В. Сластьонін та інші).

Дефініція «професіонал» у тлумачному словнику Ожигова має наступне значення: людина, яка займається будь-якою справою як спеціаліст, в котрого є відповідні знання, уміння та навички до відповідної професії [4]. За тлумачним словником Єфремової професіонал – це людина, яка зробила будь-яке заняття своєю професією; гарний спеціаліст, знавець своєї справи[5]. Таким чином, це поняття має на меті відношення людини до певної професії.

Професіоналізм педагога - це сукупність психофізіологічних, психічних та особистісних змін, які відбуваються в людині у процесі оволодіння знаннями та довготривалої діяльності, що забезпечують якісно новий, вищий рівень вирішення складних професійних завдань[2,С. 54].

Педагогічний професіоналізм - уміння вчителя мислити та діяти професійно. Охоплює набір професійних властивостей та якостей особистості педагога, що відповідають вимогам педагогічної професії; володіння необхідними засобами, що забезпечують не тільки педагогічний вплив на вихованця, але і взаємодію, співробітництво та співтворчість з ним. Для активного співробітництва з вихованцями педагогу необхідна мобілізація інтелекту, волі, моральних зусиль, організаторського хисту та вміле оперування засобами формування моральних, інтелектуальних та духовних засад у школярів. Він повинен володіти широким арсеналом інтелектуальних, моральних та духовних засобів, що забезпечують педагогічний вплив на учня. До інтелектуальних засобів належать кмітливість, професійне спрямування сприйняття, пам'яті, мислення, уяви,

прояв та розвиток творчих здібностей учня. До моральних - любов до дітей, віра в їх можливості та здібності, педагогічна справедливість, вимогливість, повага до вихованця - все, що складає основу професійної етики вчителя. Духовні засоби - основа його загальної та педагогічної культури [1, с.95-98].

Професійна майстерність - це вищий рівень оволодіння професійною діяльністю. Професійна майстерність не зводиться тільки до професійних знань, умінь і навичок. Процес оволодіння майстерністю є одночасно і процес формування особистості людини, її інтересів, моральних цінностей та ідеалів. Високий рівень загальної та технологічної культури, професійна мобільність, самостійність і висока професійна стійкість, прагнення до самовдосконалення, творчий підхід до роботи зміцнюють і розвивають професійну майстерність[1, с.112-115].

І.А. Зязюн вбачає, що педагогічна майстерність - це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі.

А.С. Макаренко так зазначав сутність педагогічної майстерності вихователя: «Для мене в моїй практиці, як і для вас, багатьох досвідчених педагогів, такі несуттєві дії стали вирішальними: як стояти, як сидіти, як піднятися із стільця, з-за столу, як підвищити голос, посміхнутися, як поглянути. Нас цьому ніхто не вчив, а цьому можна і потрібно учити, і в цьому і повинно бути велика майстерність. Тут ми стикаємося з тією областю, яка всім відома в драматичному або навіть в балетному мистецтві: це мистецтво постановки голосу, мистецтво тону, погляду, повороту. Все це потрібно, і без цього не може бути хорошого вихователя. І є багато таких ознак майстерності, прямих звичок, засобів, які кожен педагог, кожен вихователь повинні знати»[3, с. 234-238].

Професійна майстерність передбачає становлення педагога, як висококваліфікованого фахівця, у декілька етапів: вибір професії, професійне навчання, професійні вміння, професійна майстерність.

Аналіз психологічної літератури дав можливість визначити психологічні показники професіоналізму майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів(див. Табл. 1.1.) [3, с.94-118].

Табл. 1.1.

Психологічні показники професіоналізму

<p>Мотиваційна сфера професіоналізму:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Професійні цінності, ідеали, менталітети; -Розуміння значущості професії; -Професійний світогляд; -Володіння етичними нормами у професії, -Професійні домагання; -Професійне покликання, професійні наміри; -Професійні мотиви (не тільки зовнішні – інтерес до заробітку, але і внутрішні– прагнення до самореалізації), наявність реально діючих мотивів; -Професійні цілі; -Професійна інтернальність як пошук в собі самому причин успіху - неспіху; -Професійні смисли, в професії, що визначають професійну стійкість, -Позитивна динаміка мотиваційної 	<p>Операційна сфера професіоналізму</p> <ul style="list-style-type: none"> -Професійні та психологічні знання про працю; -Професійна самосвідомість, образ професіонала; - Професійні та психологічні дії, способи, прийоми, вміння, навички, техніки, технології; - Професійна навченість, здатність до навчання, умілість; - Професійні здібності (загальні та спеціальні);профпридатність; - Професійне мислення; -Результативність, ефективність праці; -Психологічна ціна результатів праці; - Працездатність, працездатність; -Досягнення статусу в професії, категорії, розряду; - Прийоми професійного зростання, наявність позитивної динаміки в ньому; -Досягнення різного роду результатів
---	---

<p>сфери (поява нових мотивів, цілей, «вичерпність» нових смислів в професії, зміна їх ієрархії, інтеграція довготривалих і короткочасних мотивів і цілей самопрогностичність);</p> <p>побудова власного сценарію професійному житті;</p> <p>- Індивідуальність як самобутність професійного світогляду, системи оцінок, відносин;</p> <p>- Позиція професіонала - визнання себе як професіонала; прагнення до професійного зростання, мотивація до різних видів підвищення кваліфікації;</p> <p>- Готовність до гнучкої переорієнтації в рамках професії, поза нею;</p> <p>- Професійні міжособистісні відносини і позиції, професійні очікування;</p> <p>- Задоволеність працею як усвідомлення відповідності свого рівня домагань, досягаються вимогам професії.</p>	<p>трудової діяльності, «багато-вершиною» в професійному зростанні;</p> <p>- Індивідуальний стиль професійної діяльності, спілкування в рамках професії,</p> <p>- Володіння кількома видами діяльності, спілкування в рамках професії, вільний, легкий перехід від одних до інших;</p> <p>- Самокомпенсації суб'єктом праці одних недостатньо розвинених або деформованих здібностей, якостей іншими;</p> <p>- Способи професійної діяльності в мінливих і в особливих, екстремальних ситуаціях,</p> <p>- Нові способи професійної діяльності, творчість та інновації в професійному працю.</p>
---	---

Отже, на основі визначень та думках провідних педагогів, можна дати характеристику педагогічній майстерності вихователя дошкільного навчального закладу. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного

характеризует понятие «профессиональное мастерство воспитателя дошкольного образовательного учреждения», на основе педагогических трудов выдающихся педагогов.

***Ключевые слова:** дошкольное образование, воспитатель дошкольного учебного учреждения, профессионал, профессиональное мастерство.*

T.A. Shvets

FEATURES OF FORMATION OF THE CONCEPT OF "PROFESSIONAL SKILLS OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS"

The article examines key aspects of the specific activity of teachers in preschools, describes the concept of "professional skills of preschool teachers," based on the pedagogical works of outstanding scientists.

Keywords: preschool education, preschool teacher, professional, professional skills.